

Współrzędne geograficzne - ćwiczenia

Jolanta Piątkowska- doradca
metodyczny geografii

Południki i równoleżniki

- ▶ Uczniowie na prośbę nauczyciela rysują kolejne elementy na globusie:
- ▶ Nauczyciel prosi uczniów o zaznaczenie na globusie indukcyjnym dwóch punktów. Pierwszego na samej górze i oznaczenie go literą N (będzie to biegun północny), a drugiego najdalej na dole i podpisanie jako S (biegun południowy).
- ▶ Następnie uczniowie rysują kilka linii, które będą łączyły punkty N i S. Nauczyciel przekazuje uczniom informację, że są to południki, czyli linie łączące oba bieguny, zbliżone kształtem do półokręgów i mające taką samą długość.
- ▶ Nauczyciel pyta, ile takich linii można narysować na globusie.
- ▶ Nauczyciel prosi, aby uczniowie narysowali punkt (kropkę) w połowie każdego narysowanego południka.
- ▶ Uczniowie łączą narysowane punkty (kropki) jedną linią. Nauczyciel pyta uczniów, czy wiedzą jak nazywa się ta linia?
- ▶ Nauczyciel wyjaśnia, że dzieli ona globus na dwie półkule: północną (od równika do bieguna północnego) i południową (od równika do bieguna południowego).

- ▶ W sposób symboliczny nauczyciel pokazuje rozdział kuli ziemskiej na dwie półkule korzystając ze styropianowej kuli.
- ▶ Uczniowie zaznaczają na globusach równik innym kolorem kredy.
- ▶ Uczniowie zapisują na globusie oznaczenia literowe – literę N na półkuli północnej oraz literę S – na południowej.
- ▶ Nauczyciel prosi uczniów, aby narysowali na każdym południku kropkę w wybranym przez was miejscu między równikiem, a biegunem północnym lub między równikiem a biegunem południowym. Zwraca uwagę, żeby kropki (punkty) znajdowały się na każdym południku w takiej samej odległości od równika.
- ▶ Uczniowie łączą kropki linią na każdej z półkul. Nauczyciel pyta, czy uczniowie znają nazwy tych linii.
- ▶ Nauczyciel w rozmowie z uczniami wprowadza cechy równoleżników.
- ▶ Uczniowie wyróżniają jeden południk, który będzie południkiem 0° . Następnie Nauczyciel prosi uczniów o narysowanie południka po przeciwnej stronie, będzie to południk 180° . Uczniowie podpisują oba południki.
- ▶ Uczniowie podpisują półkule na globusie.

Południki

- ▶ Południk geograficzny to półokrąg na powierzchni Ziemi, który łączy bieguny, o długości około 20 000 km, wyznaczający kierunek północ - południe i przecinający prostopadle równik
- ▶ Południkiem miejscowym (danego punktu Ziemi) jest południk przechodzący przez dane miejsce
- ▶ Żaden z południków nie jest szczególnie wyróżniony
- ▶ Za południk początkowy (przyjęto południk przechodzący przez obserwatorium w Greenwich
- ▶ Płaszczyzna południka 0 i 180 dzieli kulę ziemską na dwie półkule wschodnią i zachodnią
- ▶ Cechy południków:

Mają kształt półokręgów;

Jest ich nieskończenie wiele;

Wyznaczają kierunek północ południe;

Wszystkie mają tę samą długość (ok.20 000km)

Równoleżniki

- ▶ Równoleżnik okrąg powstały wskutek przecięcia powierzchni kuli ziemskiej płaszczyzną prostopadłą do jej osi
- ▶ Najdłuższym równoleżnikiem jest równik, który ma ok. 40 000 km długości
- ▶ Równik dzieli kulę ziemską na dwie półkule północną i południową
- ▶ Podstawowe równoleżniki to równik, zwrotnik Raka i zwrotnik Koziorożca a także koło podbiegunowe północne i południowe
- ▶ Równoleżniki mają różne długości, w zależności od odległości od równika
- ▶ Cechy równoleżników:

mają kształt okręgów;

im dalej od równika tym są krótsze;

jest ich nieskończenie wiele;

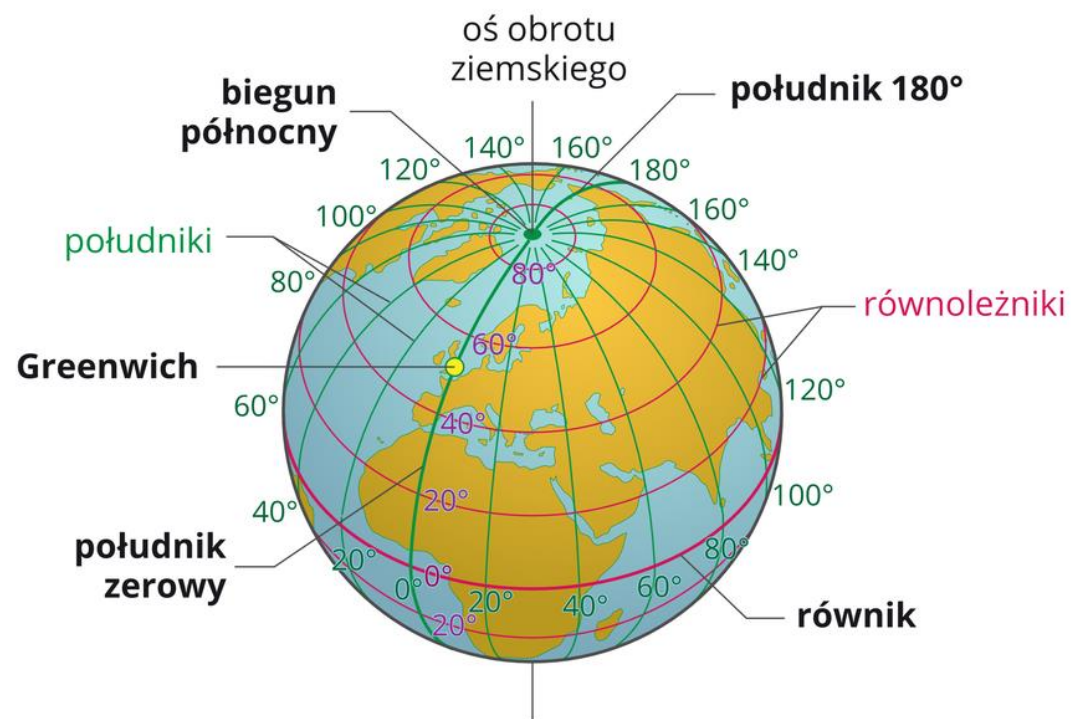
wskazują kierunek wschodni i zachodni;

równoleżniki przecinają południki pod kątem prostym;

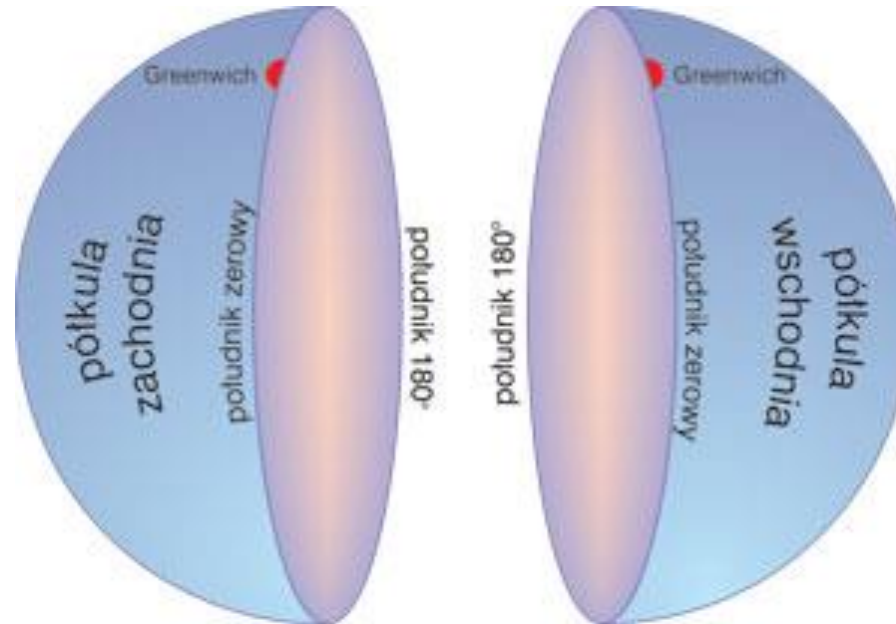
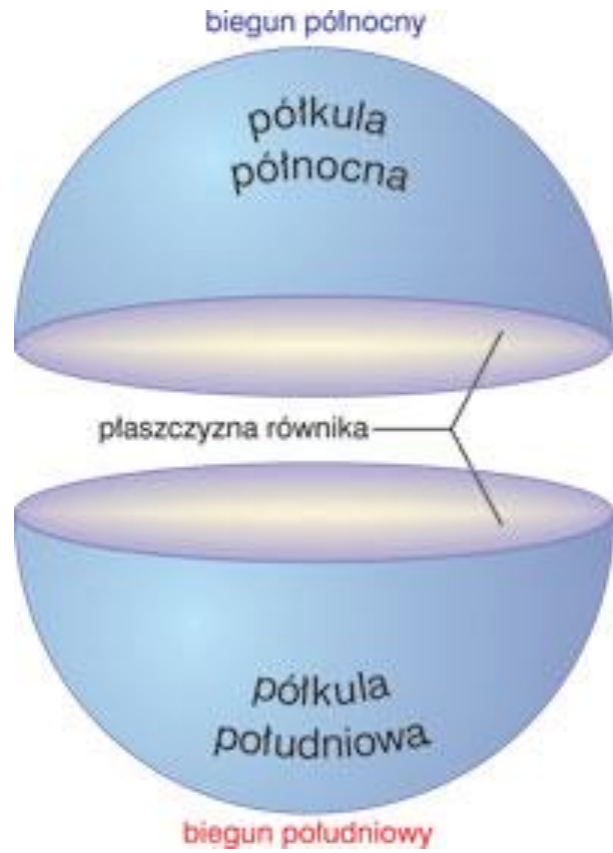
najdłuższy równoleżnik to równik;

- ▶ Nauczyciel wyjaśnia, że te południki dzielą globus na dwie półkule wschodnią (E) oraz zachodnią (W).
- ▶ W sposób symboliczny nauczyciel pokazuje rozdział kuli ziemskiej na dwie półkule korzystając ze styropianowej kuli.

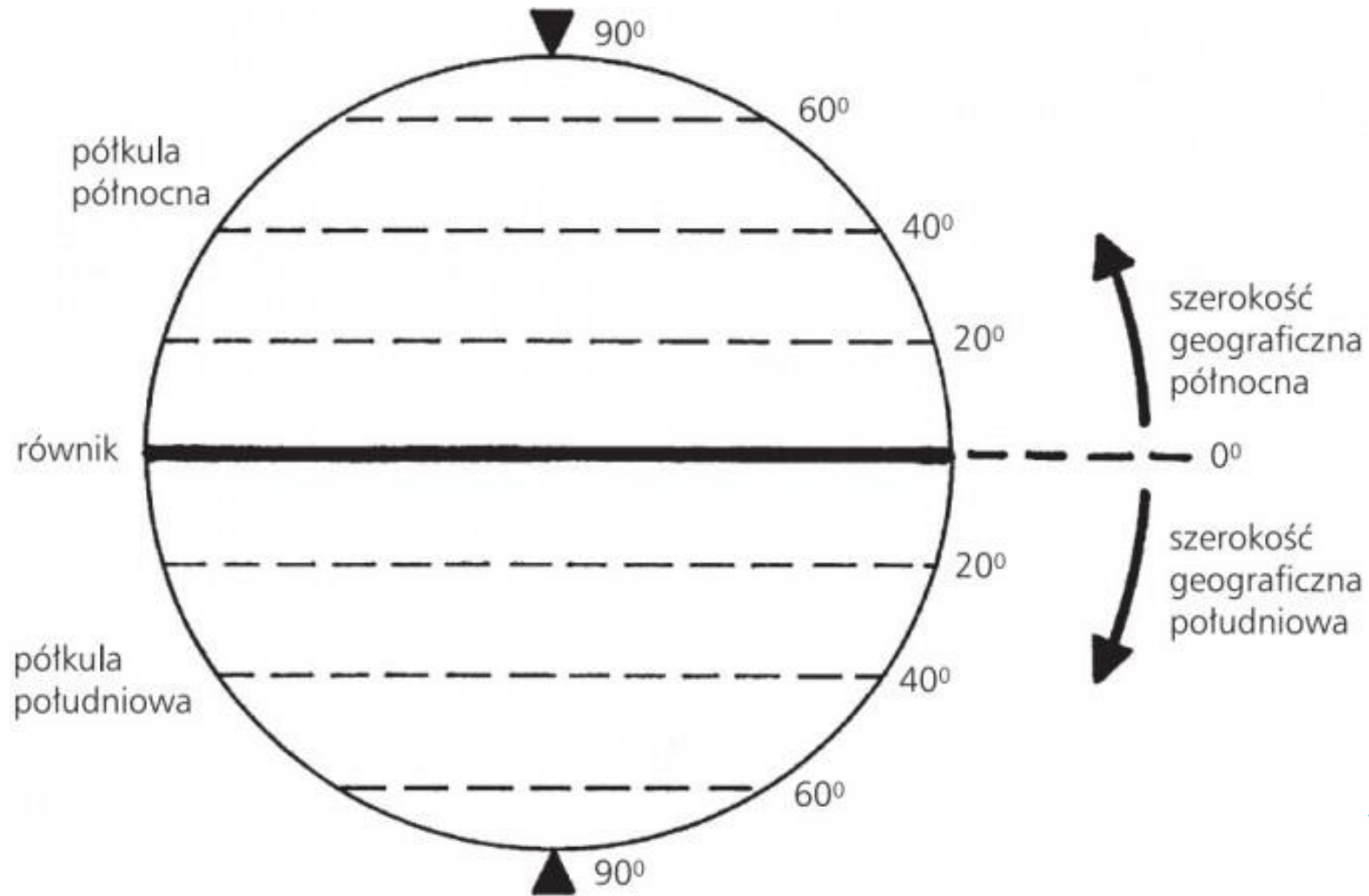
Siatka geograficzna

Półkule

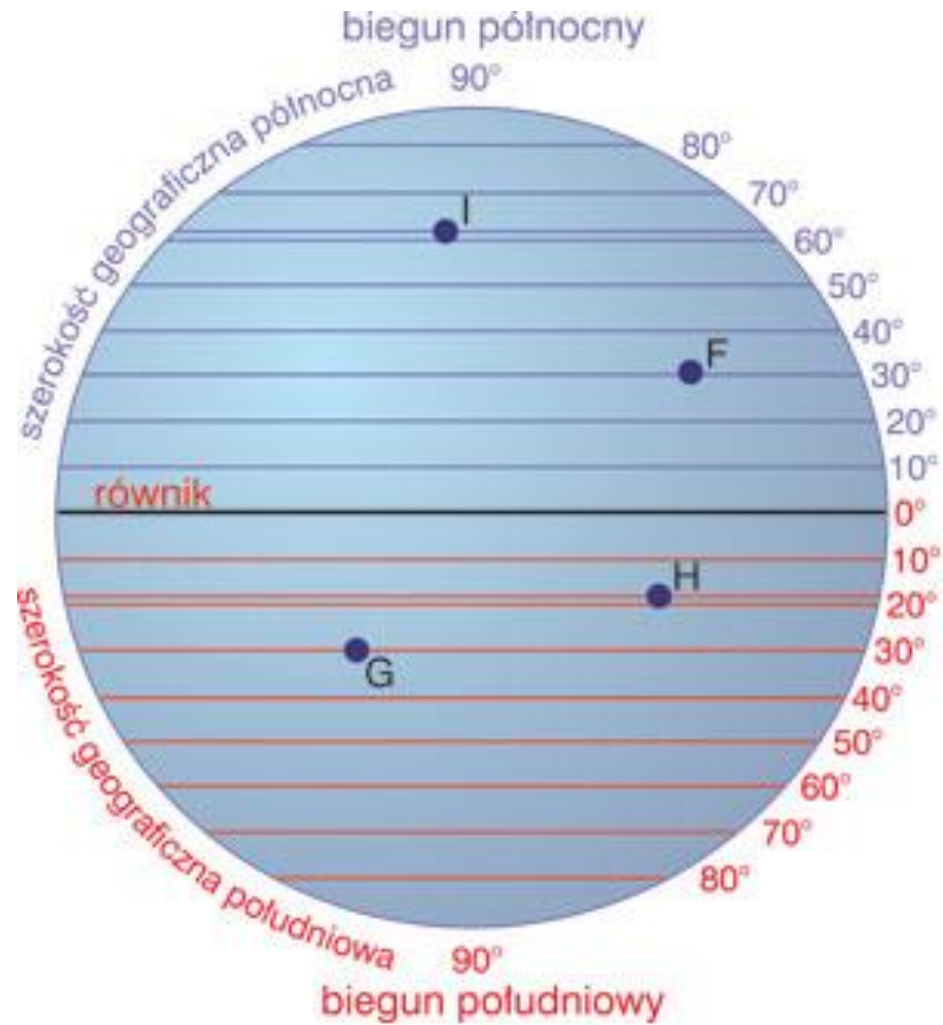

Szerokość geograficzna

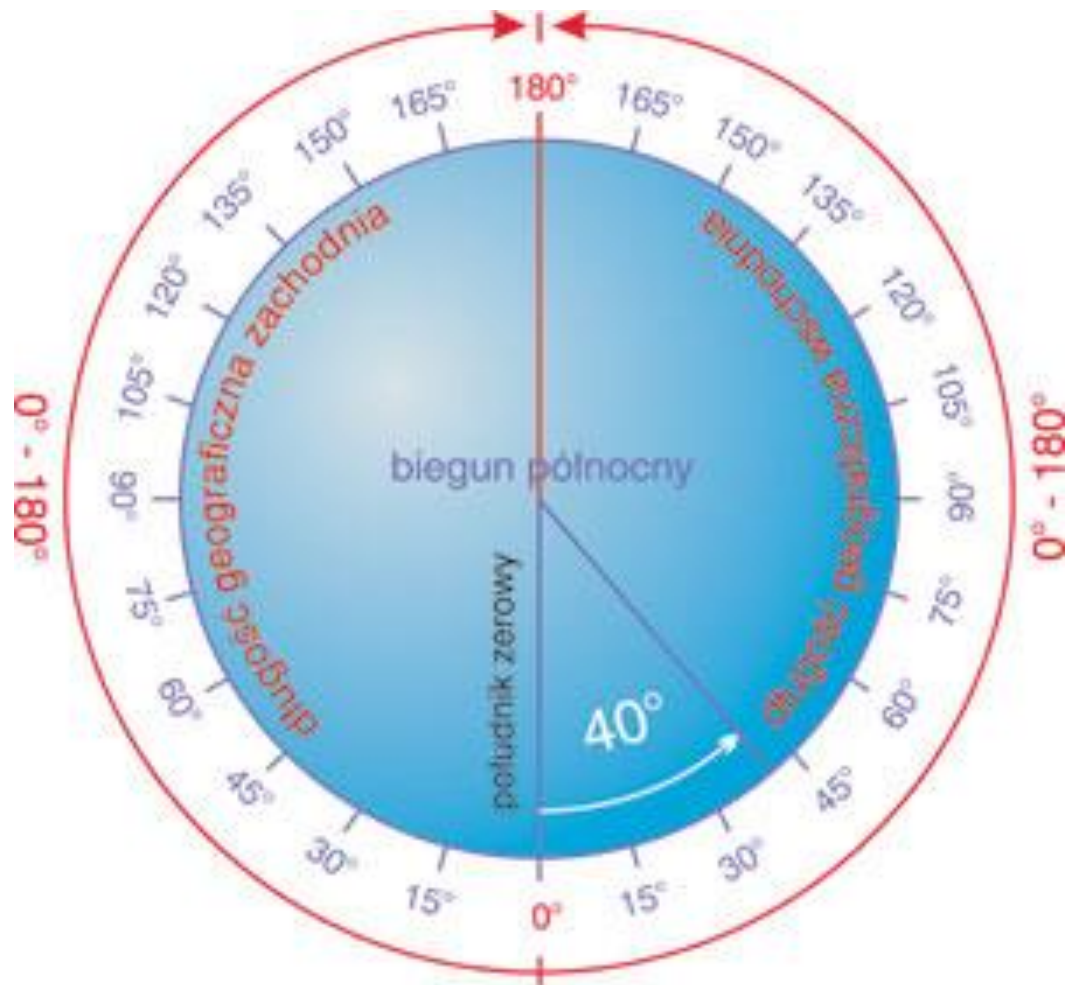

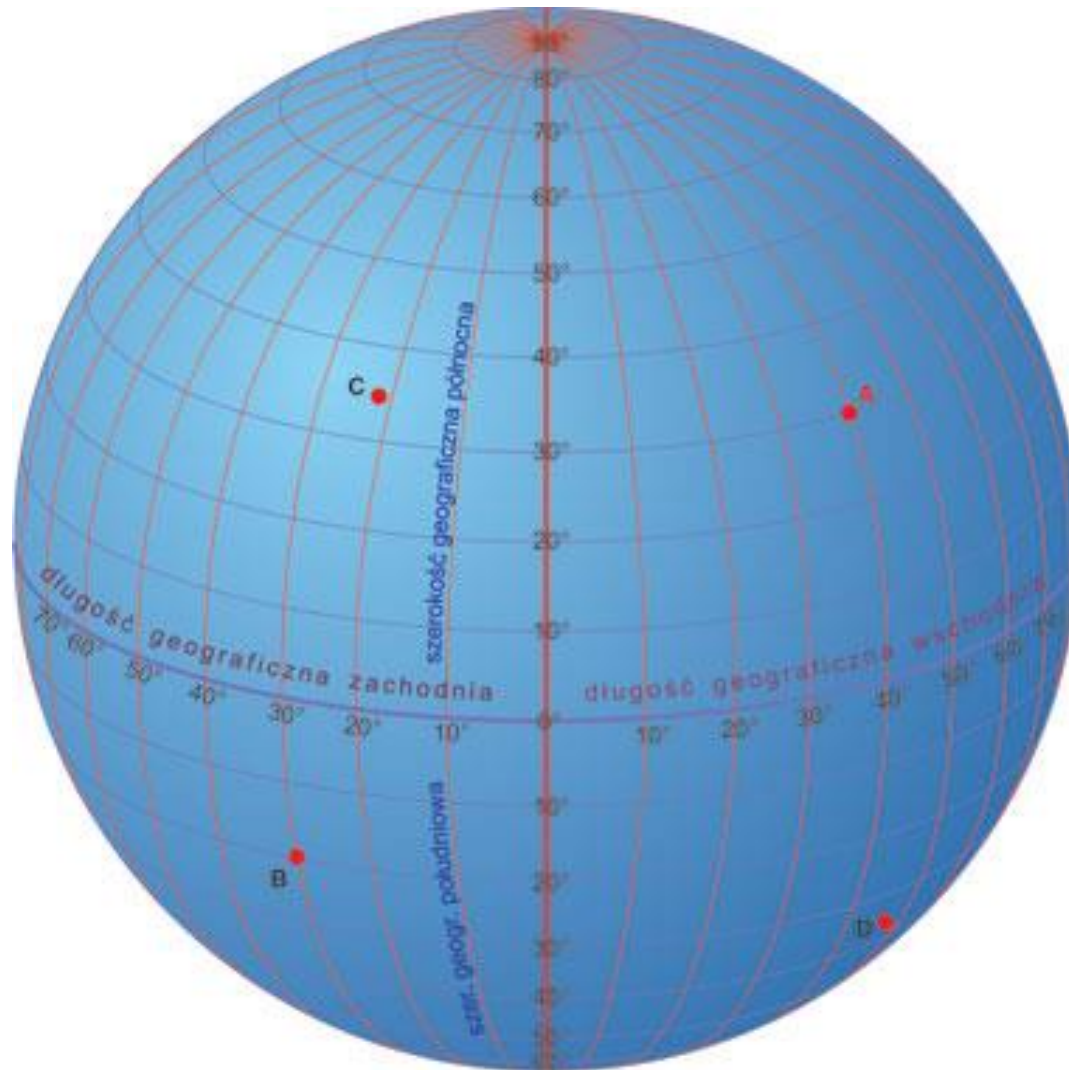
Odczytywanie szerokości

Długość geograficzna

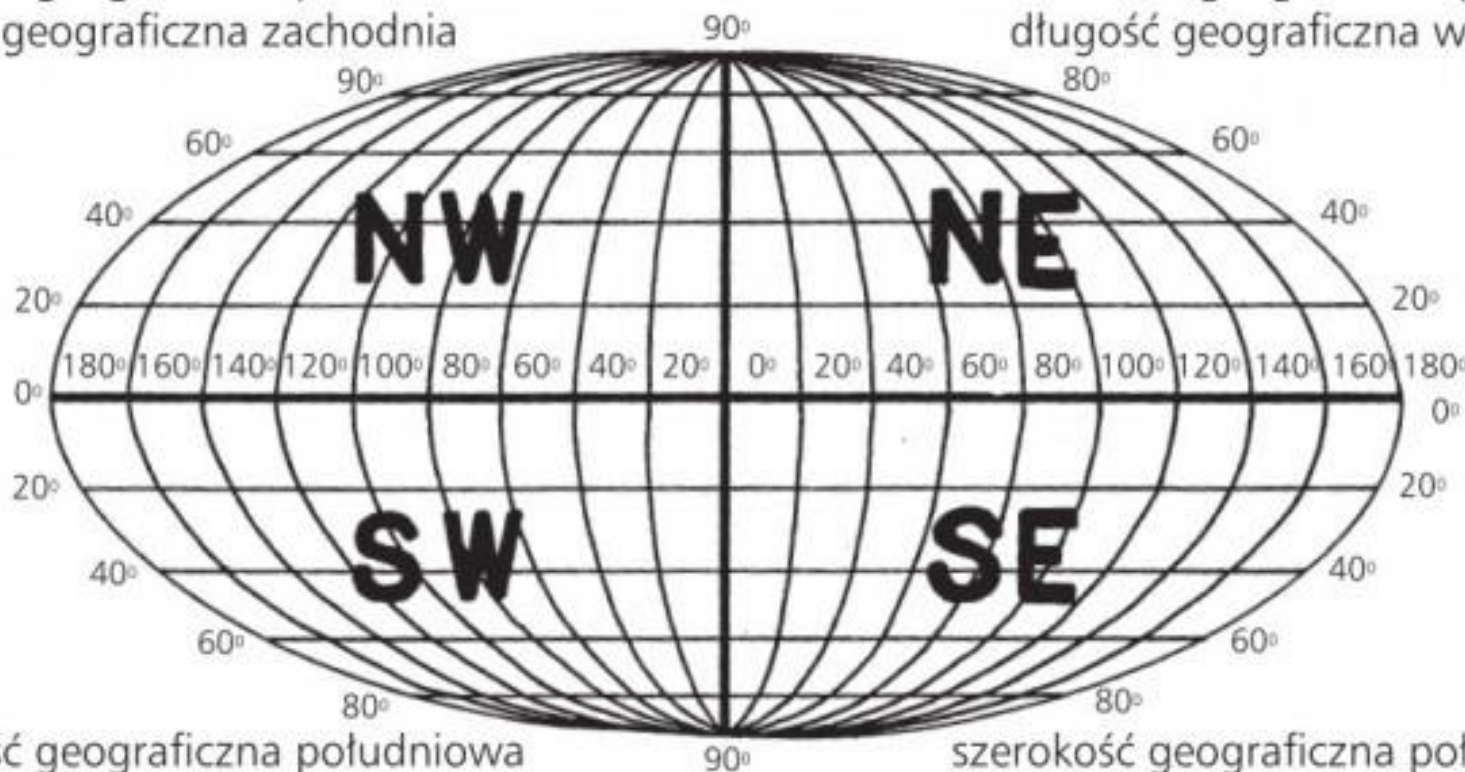

Odczytywanie długości geograficznej

szerokość geograficzna północna
długość geograficzna zachodnia

szerokość geograficzna północna
długość geograficzna wschodnia

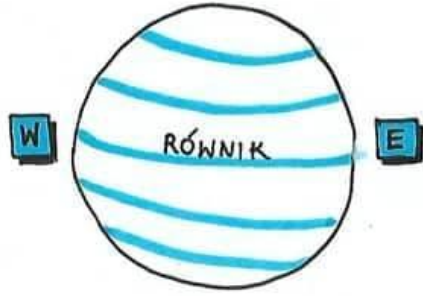
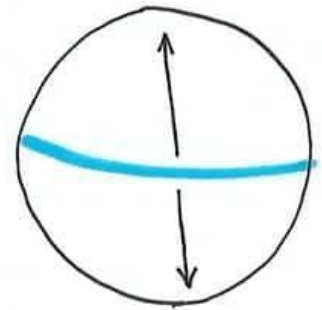
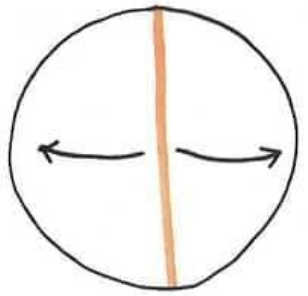
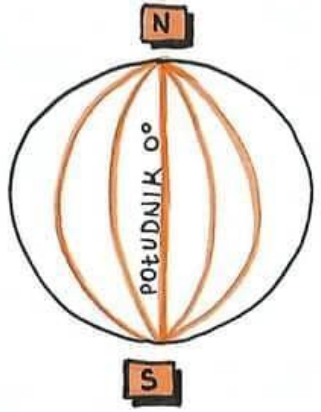
szerokość geograficzna południowa
długość geograficzna zachodnia

szerokość geograficzna południowa
długość geograficzna wschodnia

WSPÓŁRZĘDNE GEOGRAFICZNE

szerokość

dlugosc

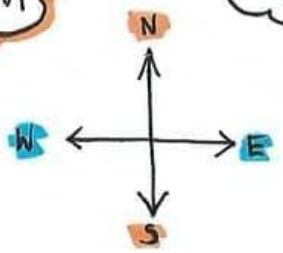
DLUGOŚĆ GEOGRAFICZNA

SZEROKOŚĆ GEOGRAFICZNA

odległość punktu od

POLUDNIKA 0°

RÓWNIKA

rys. M. Słazyk

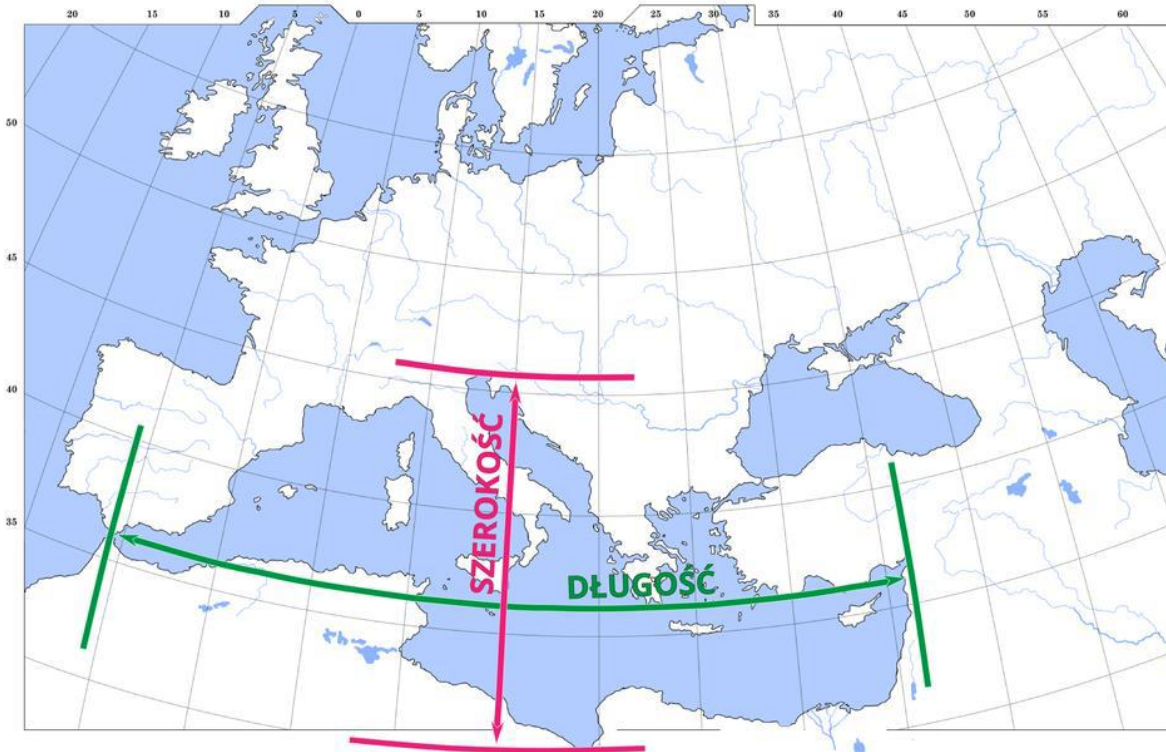
południki

- ☐ KSZTAŁT PÓŁOKRĘGÓW
- ☐ JEDNAKOWA DŁUGOŚĆ
- ☐ KIERUNEK N-S

rownołeczniki

- ☐ KSZTAŁT OKRĘGÓW
- ☐ RÓŻNA DŁUGOŚĆ
- ☐ KIERUNEK W-E

Jeśli chcemy określić położenie geograficzne obszaru, np jeziora lub kraju, musimy podać współrzędne geograficzne skrajnych punktów obiektu, czyli punktów położonych najdalej na wschód, na zachód, na północ i na południe

Dobre rady

- ▶ Jest także sposób fonetyczny na zapamiętanie różnicy między długością a szerokością geograficzną. Litera oraz głoska „l” występuje zarówno w słowie „długość”, jak i w słowie „południk”. Nie ma w nich natomiast litery oraz głoski „r”, która występuje zarówno w słowach „szerokość”, „równoleżnik”, jak i „równik”.
- ▶ Pamiętaj! Odczytując wartość liczbową z równoleżników określasz odległość (kątową) od równika, a skoro równik jest granicą między półkulą północną i południową, to przy wartości liczbowej pojawia się N lub S. Zatem szerokość geograficzna będzie północna lub południowa (nie mówimy „na północ” lub na „południe”!).
- ▶ Podobnie jest z odczytywaniem wartości z południków. Określamy jak daleko (w stopniach) od południka 0° jest dany punkt i dodajemy, czy jest od na półkuli wschodniej, czy zachodniej, więc w zapisie pojawia się litera E lub W.

Czas na ćwiczenia

▶ Ćwiczenie 1

Znajdujesz się w punkcie o współrzędnych 40°N , 50°E .

Określ swoje nowe współrzędne, gdy od początkowego punktu przesuń się o 30° na północ.

▶ Ćwiczenie 2

Znajdujesz się w punkcie o współrzędnych 30°N , 10°E .

▶ Określ nowe współrzędne, gdy od początkowego punktu przesuń się o 20° na południe i 50° na wschód.

▶ Ćwiczenie 3

Znajdujesz się w punkcie o współrzędnych 50°N , 20°E .

Określ nowe współrzędne geograficzne, gdy od początkowego punktu przesuń się o 60° na południe i 60° na zachód.

Wykonaj jeszcze kilka wybranych ćwiczeń na stronie

<https://epodreczniki.pl/a/interaktywne-cwiczenia-multimedialne/D14l0F1eM>

Ćwiczenia interaktywne

▶ Wordwall ćwiczenia:

Zadania na półkule

▶ <https://wordwall.net/pl/resource/786653>

▶ <https://wordwall.net/pl/resource/786692>

▶ <https://wordwall.net/pl/resource/785248>

Zadania na odczytywanie

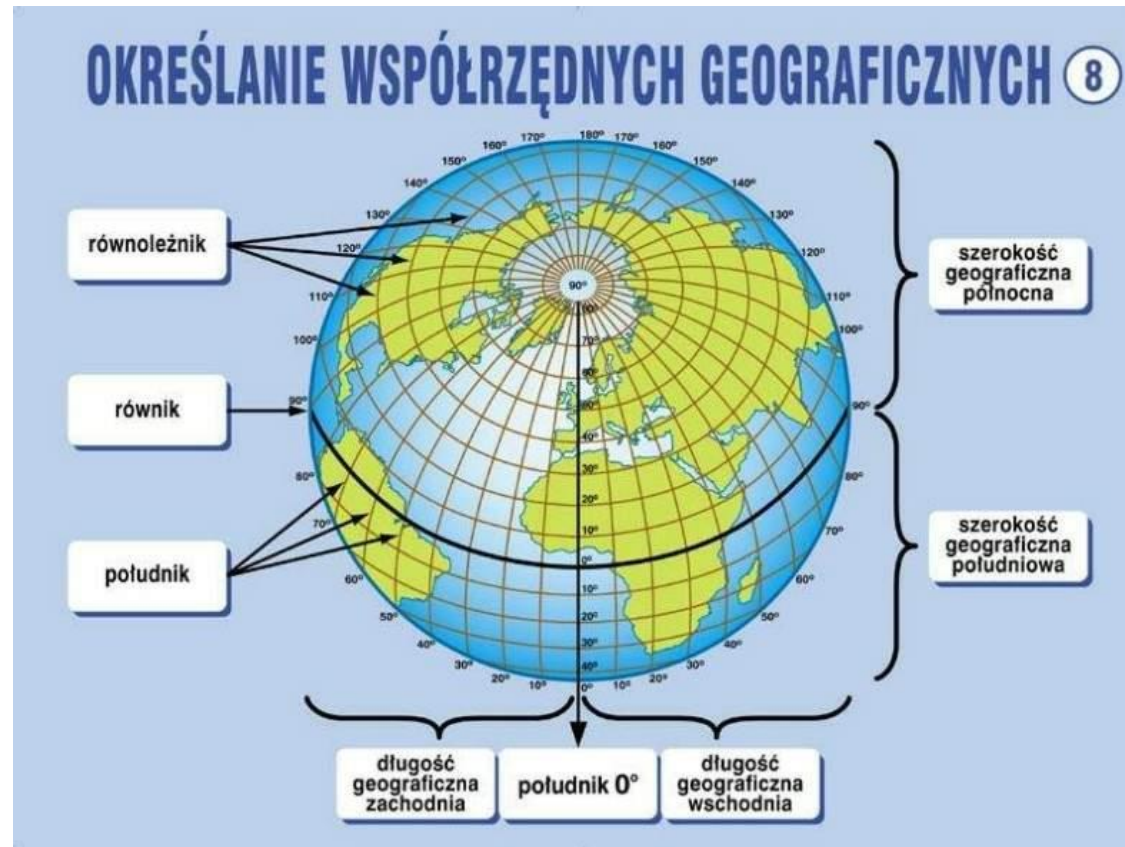
▶ <https://wordwall.net/pl/resource/757634>

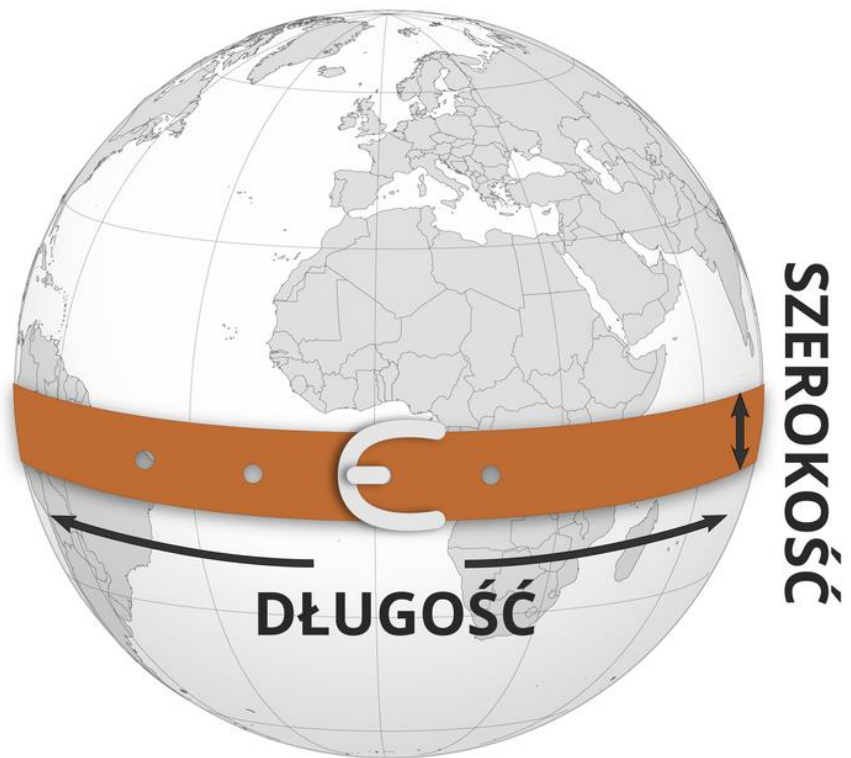
▶ <https://wordwall.net/pl/resource/757630>

▶ <https://wordwall.net/pl/resource/785165>

Test osiągnięć - Quizziz:

<https://quizizz.com/admin/quiz/5e0e3081bdc0e1001c532235>

Dziękuję za uwagę